

Betreft Lidmaatschap samenwerkingsverband
open leermaterialenbank

Geachte collega,

Vóór de zomervakantie bent u geïnformeerd over de plannen van de VO-raad om te komen tot de oprichting van een open leermaterialenbank.

Op 18 september jl. hebben wij daar uitgebreid over gesproken met een zeventigtal schoolleiders en -bestuurders.

In dat overleg is besloten dat wij een samenwerkingsverband gaan oprichten ten behoeve van de realisatie van een open leermaterialenbank. Er is ook afgesproken dat wij u deze brief zouden sturen, waarin we u vragen te participeren in het initiatief.

De realisatie van dit samenwerkingsverband maakt onderdeel uit van het initiatief van de VO-raad om te komen tot de oprichting van het Innovatieplatform-VO. Dit platform wil scholen ondersteunen het onderwijs eigentijds en aantrekkelijker te maken voor zowel leerlingen als docenten door de innovatieve inzet van ict. Die aandacht voor het gebruik van ict ligt om meerdere redenen voor de hand.

Motieven¹

- Algemeen wordt het inzicht gedeeld dat de computer een hulpmiddel kan zijn bij talentontwikkeling en bij kwaliteitsverbetering in brede zin. Leerlingen vinden het onderwijs leuker en werken meer samen als ze gebruik maken van een computer.
- De inschatting van leerlingen, leraren en management dat ict een meerwaarde biedt, wordt ook steeds meer ondersteund door wetenschappelijk onderzoek.
- Ongeveer de helft van de docenten ervaart dat diverse ict-toepassingen hen tijd bespaart. Organisatorische en administratieve werkzaamheden van de leraar kunnen efficiënter worden vormgegeven en in een aantal gevallen worden uitbesteed aan medewerkers die de docent ondersteunen. Als zodanig kan gebruik van de computer ook een bijdrage leveren aan het oplossen van het lerarentekort.
- Het gebruik van ict in het onderwijs neemt momenteel sterk toe. Leerlingen maken bij het leren steeds meer gebruik van computers.
- Het gebruik van digitale leermiddelen kan een school kosten besparen.

Aanpak op schoolniveau

De mate van inzet van ict op een school wordt bepaald door meerdere factoren. In 'Vier in Balans', een op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde benadering, wordt gesteld dat effectief gebruik van ict in het onderwijs draait om een evenwichtige inzet van vier bouwstenen: visie, deskundigheid, ict-infrastructuur en de beschikbaarheid van digitaal leer materiaal. Bestuurders en schoolleiders zullen als geen ander begrijpen dat leiderschap van het management onontbeerlijk is.

¹ Uit de recent verschenen 'Vier in Balans Monitor 2008', stand van zaken over ict in het onderwijs', Stichting Kennisnet

Doel van een leermaterialenbank

In deze brief vraag ik uw aandacht voor de realisatie van een gedigitaliseerde open leermaterialenbank, die op een kleine contributie na voor onderhoud, actualisatie en beheer, gratis toegankelijk is voor het hele Nederlandse voortgezet onderwijs. Beschouw het als een leermaterialenbank van het voortgezet onderwijsveld voor het onderwijsveld. Het is één van de activiteiten die het Innovatieplatform-VO onder haar hoede wil nemen.

Digitalisering leermiddelen als vliegwiel

De inzet van ict en het gebruik van digitaal leermateriaal roept de vraag op of het scholenveld de relatie met de educatieve uitgeverij niet moet herijken. In de afgelopen decennia hebben de educatieve uitgeverijen scholen voorzien van leermateriaal en er is nooit aanleiding geweest de positie van de uitgeverijen ter discussie te stellen. Het logistieke proces rond schoolboeken (ontwikkelen, drukken, onderhouden, beheren, distribueren) vereist een professionele bedrijfsvoering en het scholenveld is daarop niet toegerust.

Vanuit wetenschappelijk perspectief wordt, door onderzoek onderbouwd, aangegeven dat we in het onderwijs onze opvattingen over leren zouden moeten bijstellen. Kennis opnemen door leerlingen blijft belangrijk, maar die kennis beklijft beter naarmate we leerlingen een actievere rol geven bij kennisconstructie. Dat stelt eisen aan de didactiek, het soort leermateriaal en de manier waarop leerlingen er in het kader van verwerven en verwerken mee omgaan.

Er is dan ook behoefte aan leermateriaal, waaraan docenten en leerlingen kunnen 'sleutelen'. Voorbeelden hiervan zijn Wikipedia-achtige omgevingen. Het kunnen bewerken van leermateriaal is een krachtig middel om te komen van 'passief naar actief' en van 'consumptief naar productief' leergedrag. Voor docenten betekent dit dat ze meer eigen keuzes kunnen maken met betrekking tot de leerstof die ze leerlingen willen aanbieden en dat ze veel meer mogelijkheden krijgen om aan te sluiten bij individuele behoeften en wensen van leerlingen. Digitaal leermateriaal kan vanuit het bovenstaande perspectief een belangrijke rol vervullen. Op korte termijn lijkt er dan ook een einde te komen aan het tijdperk van kant-en-klaar, uniform leermateriaal.

Wereldwijde ict-toepassingen, die voor iedereen beschikbaar zijn, bieden docenten en leerlingen de mogelijkheid een nagenoeg onuitputtelijk bestand van leerinhouden (content) te ontsluiten om er vervolgens flexibel mee om te gaan in het onderwijsleerproces. Voor docenten en leerlingen maakt dit het werken en leren creatiever en aantrekkelijker.

Onze ambitie is dat scholen de krachten bundelen en een digitale open leermaterialenbank² onder een Creative Commons³ licentie aanleggen die vrij toegankelijk is.

² Open leermaterialenbank

- Gedigitaliseerd
- Koppeling met kerndoelen en eindtermen
- Voor de onderbouw en de bovenbouw
- Op meerdere niveaus bruikbaar

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Scholen ontvangen vanaf dit schooljaar van de overheid een leermaterialenbudget per leerling. Dit gegeven, gecombineerd met de mogelijkheid en wenselijkheid om gebruik te kunnen maken van gedigitaliseerd leer materiaal, biedt het scholenveld de kans om zelf een leer materialenbestand aan te leggen.

Op tal van plaatsen wordt al gewerkt aan de creatie van digitaal leer materiaal. Het gaat om initiatieven van individuele docenten, van scholen, van scholengroepen, van non-profit partijen (zoals de openbare bibliotheken, Beeld & Geluid, Cultureel Erfgoed et cetera), maar ook om initiatieven van marktpartijen (educatieve uitgevers, softwarebedrijven, multimedia bedrijven e.d.).

De VO-raad ziet het belang van deze initiatieven in en wil ze bundelen om ze zo toegankelijk te maken voor het hele Nederlandse onderwijs. Om de kwaliteit te waarborgen en een kerndoeldekkend en eindtermdekkend bestand te realiseren, is hulp van ondersteuningsinstellingen als Cito, SLO en Stichting Kennisnet onontbeerlijk. Ook kan deskundigheid van marktpartijen worden ingehuurd.

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling de exploitatie van het leer materiaal uit te besteden aan marktpartijen. We willen als scholenveld zelf de verantwoordelijkheid nemen en houden voor de ontwikkeling, het onderhoud, de actualisatie, het beheer en de exploitatie van de open leer materialenbank.

Aanpak

Hiervóór heb ik aangegeven dat de ontwikkeling van een open leer materialenbank inhoudelijk, onderwijskundig en bedrijfsmatig gewenst is.

De VO-raad wil dit initiatief coördineren, omdat het een initiatief is vanuit de scholen en omdat het hele onderwijsveld er profijt van heeft.

De VO-raad gaat nu een stuurgroep instellen die de opdracht krijgt een samenwerkingsverband van scholen op te richten dat verantwoordelijk is voor de totale bedrijfsvoering van de leer materialenbank. Daarbij gaat het om de coördinatie van werkzaamheden die betrekking hebben op de inhoud, de didactiek, de techniek, de redactie, de communicatie, het financiële beheer en de totale organisatie. De leer materialenbank zal voor het einde van dit schooljaar operationeel zijn.

De VO-raad heeft de ambitie dat alle vo-scholen lid worden van het samenwerkingsverband. De inzet is dat scholen tegen betaling van een kleine contributie

-
- Leerboek- en methode-onafhankelijk
 - Gemetadateerd volgens open standaarden (t.b.v. zoeken en vinden)
 - Technisch gestandaardiseerd (t.b.v. uitwisselbaarheid, afspeelbaarheid, rearrangeerbaarheid)
 - Bruikbaar in meerdere onderwijsconcepten en didactische werkvormen

³ Creative Commons licentie: auteurs, leraren en andere makers van leer materiaal hebben met een Creative Commons licentie de vrijheid om op een flexibele manier met hun auteursrechten om te gaan. Auteurs behouden alle rechten, maar geven aan anderen toestemming het werk te verspreiden, met anderen te delen of, afhankelijk van de precieze inhoud van de licentie, het te bewerken.

voor onderhoud, actualisatie en beheer van de leermaterialenbank, er gratis gebruik van kunnen maken. We gaan gesprekken aan met de overheid in het kader van kwaliteitsverbetering en het terugdringen van het lerarentekort over startfinanciering van de leermaterialenbank. Als de leermaterialenbank kerndoeldekkend en eindtermdekkend is, is het de bedoeling dat de scholen de bank zelf financieren. Dit hoort uit het leermiddelenbudget te gebeuren. Gedacht wordt aan een bedrag van € 10,- per leerling vanaf 2011 (vanaf dat moment is het leer materiaal kerndoeldekkend voor de onderbouw) en € 20,- per leerling vanaf 2012 (op dat moment is het leer materiaal ook eindtermdekkend voor de bovenbouw). Bij de inschatting van de hoogte van de contributie is er van uitgegaan dat nagenoeg alle Nederlandse vo-scholen deelnemen aan het initiatief.

Voor het opstarten en inrichten van het bedrijf, vragen wij in dit schooljaar en de komende twee schooljaren (tot 1 augustus 2011), een bedrag van € 2.000,- per school per jaar.

Ook als de open leermaterialenbank een feit is, blijft de keuze voor de leermiddelen (materiaal van de educatieve uitgevers, uit de leer materialenbank, of een combinatie) vanzelfsprekend een keuze van de individuele scholen.

Deelname

De VO-raad is ervan overtuigd dat we met dit initiatief op de goede weg zijn. We verwachten dan ook dat er vanuit de vo-scholen veel belangstelling zal zijn om te participeren.

Naar mijn stellige overtuiging zetten we met deze leer materialenbank een belangrijke stap voorwaarts naar het onderwijs van de toekomst.

Ik verzoek u het bijgaand formulier in te vullen en aan ons terug te sturen, zodat we een goed beeld krijgen van het aantal scholen dat gaat deelnemen.

Hoogachtend,

Sjoerd Slagter
Voorzitter VO-raad